

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ПОТРЕБ НАСЕЛЕННЯ В ОСВІТНІХ ПОСЛУГАХ

Анотація: Економічне середовище одна з найважливіших характеристик ринку, що обумовлює купівельну спроможність населення, рівень економіки України загалом. Дане дослідження присвячене розгляду чинників та впливу економічного середовища на формування потреб в освітніх послугах.

Ключові слова: потреба, освітня послуга, вищі навчальні заклади (ВНЗ), соціальні фактори, економічне середовище.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку ринкової економіки, зміст навчання залежать, насамперед, від економічного рівня і змін, які відбуваються в економічній системі, особливого значення набуває факт впровадження механізмів ринкової економіки в діяльність вищих навчальних закладів. Реформи, здійснювані в нашій країні, активно вплинули на економіку, сферу обслуговування, зайнятість, працевлаштування населення, що зачепило інтереси і сферу діяльності всіх без винятку соціальних груп населення.

Економічне призначення освіти полягає в його активному впливі на розвиток продуктивних сил країни, підвищення ефективності суспільної праці, забезпечення потреби суспільства в кваліфікованій робочій силі. Так як освіта є однією з найбільш перспективних сфер економіки, а попит на робочу силу з вищою освітою формується підприємствами і організаціями різних форм власності, тому актуальності набуває питання впливу факторів економічного середовища на формування потреб в послугах освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. Вивчення питання розвитку задоволення потреб населення, факторів впливу на формування цих потреб знайшло відображення в працях українських та закордонних вчених: Котлера Ф., Маслоу Н., Мочерного С.В., Ліпич Л.Г. та інших. Однак, питання, оцінки

економічного середовища впливу на процеси формування і задоволення потреб населення в освітніх послугах економічного середовища досліджені недостатньо, що і обумовило вибір даної теми.

Постановка завдання. Основними завданнями даного наукового дослідження є:

- 1) формування системи показників економічного середовища, що впливають на задоволення потреб населення;
- 2) дослідження впливу економічного середовища на задоволення потреби споживачів у здобутті вищої освіти.

Економічне середовище одна з найважливіших характеристик ринку, що обумовлює купівельну спроможність населення. Загальний рівень платоспроможного попиту залежить від поточних доходів населення, рівня цін, заощаджень, боргів і допустимість кредиту.

В кожній країні світу складається тільки її притаманний рівень і пропорції розподілу доходів, які визначається галузевою структурою економіки, що поділяються на чотири типи галузевих структур [3, с. 214]: ті, що забезпечують існування; експортують природні ресурси; розвиваюча промисловість; індустріальна економіка.

Для того, щоб визначити залежність чи вплив економічного середовища на формування потреб споживачів в освітніх послугах, проаналізуємо показники, що характеризує економічне зростання, а саме розвиток промисловості, ВВП, доходи населення.

Величина ВВП значною мірою залежить від багатьох чинників, зокрема, від продуктивності праці. Завдяки підвищенню рівня освіти, кваліфікації, загальної професійної підготовки збільшується продуктивність праці. Спеціалісти з вищою освітою, виконуючи свої функції на робочих місцях у виробничих та управлінських структурах, сприяють виробничо-економічним результатам діяльності підприємств, фірм, організацій і установ, що відбивається на зростанні їх прибутку, а в масштабах суспільства — на обсязі валового внутрішнього продукту (ВВП).

Розглянемо основні показники розвитку промисловості України та Волинської області (табл. 1).

Таблиця 1

Основні показники розвитку промисловості України та Волинської області за 2000-2004 роки

Показники	Роки				
	2000	2001	2002	2003	2004
Значення показників по Україні					
ВВП (млн. грн.)	170070	204190	225810	267344	344822
Кількість промислових підприємств України		47348	50302	52336	53497
Обсяг реалізації продукції промисловості (у фактичних цінах), млн. грн.	182718,3	210842,7	229634,4	281117,3	400757,1
Частка збиткових підприємств, %	42	41	42	40	38
Середньорічна кількість найманих працівників у промисловості, тис.	4461,8	4267,2	4063,5	3943,6	3941,2
У відсотках до минулого року		95,6	91,1	97,1	99,0
Середня номінальна заробітна плата (грн.)	204,3	274,48	345,36	431,26	549,72
Індекс споживчих цін Україна		106,1	99,4	108,2	112,3
Значення показників у Волинській області					
Обсяг виробленої продукції промисловості Волині (у діючих цінах)*, млн. грн.	1118,2	1349,5	1434,7	1935,1	2827,6
У відсотках до обсягу реалізованої продукції України	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7
Частка збиткових підприємств, %	52,2	47,4	46,0	38,7	39,6
Середньорічна кількість найманих працівників у промисловості, тис.	51,6	46,4	42,6	40,2	41,3

У відсотках до минулого року		90,0	91,8	94,4	102,7
Середня номінальна заробітна плата (грн.)	204,3	274,48	345,36	431,26	549,72

* До 2004 року відображено в статистичному збірнику дані про обсяг виробленої продукції.

Аналіз результатів (табл. 1) показав, що обсяги ВВП по Україні збільшились в 2004 році порівняно з 2000 роком майже вдвічі - на 174752 млн. грн., це відбулося за рахунок збільшення кількості суб'єктів господарювання промисловості, збільшення обсягів реалізації продукції промисловості на 400757,1 млн. грн. за цей же період. Проте середньорічна кількість найманих працівників зменшилась на 520,6 тис. осіб по Україні і по Волинській області на - 10,3 тис. осіб. Це свідчить про зменшення потреб підприємств промисловості в спеціалістах ВНЗ. Не зважаючи на цей факт, потреби споживачів в отриманні освітньої послуги зростають.

Ріст потреб в послугах освіти диктується в т. ч. і збільшенням доходів громадян. Так як доходи населення – один з найважливіших показників, що характеризує рівень економічного та соціального стану і захищеності суспільства. З проведеного аналізу бачимо, що середня номінальна заробітна плата в промислових підприємствах України та Волині мала тенденцію до збільшення і в 2004 році по Україні становила 697,42 грн. це в 2,4% більше ніж в 2000 році.

За результатами соціально-демографічних обстежень з питань базової захищеності населення, які проводились органами державної статистики України за підтримки Міжнародної організації праці та ПРООН зазначено, що на сьогодні існує дефіцит наявних доходів переважної більшості населення для отримання високоякісних послуг освіти, що поки не гарантуються державою. Наприклад, для отримання вищої освіти за контрактною формою навчання людина має сплачувати щомісячно 310 грн. (середня ринкова ціна) при наявності доходу у розмірі 662 грн. (грудень 2005 р.) та встановленого прожиткового мінімуму – 496 грн. Менше п'ятої

частини домогосподарств, середній розмір доходу яких наприкінці 2005 року складав 793 грн., можуть отримати зазначену послугу за власні кошти. При цьому споживання людини буде обмежене тільки життєво необхідним мінімумом (496 грн.). Питома вага найманих працівників, які отримують заробітну плату, що перевищує 750 грн., становить 47%. Але й вони будуть платоспроможними у разі, якщо не мають утримання [6].

Незважаючи на збільшення обсягу реалізації продукції промисловості в Україні та Волинській області за роки, що аналізуються, негативним впливом на економіку країни є наявність збиткових підприємств, їх частка по Україні досягає 40 %, а по Волинській області в 2004 році - 39,6% (табл. 1).

Попит на робочу силу з вищою освітою в основному формується підприємствами і організаціями різних форм власності. Тому розглянемо динаміку попиту на робочу силу та її розподіл за видами економічної діяльності в Україні (табл. 2) та Волинській області (табл. 3).

З проведеного аналізу бачимо (табл. 2), що потреба в споживачів отримати освітню послугу набагато більша, ніж існує попит в різних галузях економіки на цих спеціалістів. Так в 2005 році випущено по Україні студентів ВНЗ та професійно-технічними закладами освіти 958,8 тис. осіб, а потреба на робочі місцях склала лише 103,5 тис. осіб, на посади службовців 46,9 тис. осіб, що майже в 5,8 рази менше ніж випущено спеціалістів освітніми закладами.

Проведений аналіз показав (табл. 3), що особливо потребують установи працівників для сільського господарства, будівництва, оптової та роздрібною торгівлі, охорона здоров'я та соціальна допомога, послуги з ремонту, торгівлі транспортними засобами, сфери державного управління та ін.

Випускники різних навчальних закладів, які розпочинають трудову діяльність, конкурують на ринку праці з досвідченими працівниками і є однією із слабо захищених у соціальному плані груп населення.

Попит на робочу силу та її розподіл за видами економічної діяльності в Україні (на 1 січня 2003, 2005 років; тис. осіб)

Зміст	Роки			Відхилення			
				Абсолютне (+, -)		Відносне (%)	
	2003	2004	2005	2004/2003	2005/2003	2004/2003	2005/2003
I. Всього	123,9	138,8	166,5	14,9	42,6	112,1	134,4
В т.ч. - потреба на робочі місця	81,2	88,5	103,5	7,3	22,3	109,0	127,5
- потреба на посади службовців	34,0	39,5	46,9	5,5	12,9	116,2	138,0
Сільське господарство мисливство та лісове господарство	7,1	7,6	9,4	0,5	2,3	107,1	132,4
Рибне господарство	0,1	0,0	0,2	-0,1	0,1	-	200,0
Промисловість	49,6	53,9	63,1	4,3	13,5	108,7	127,3
- добувна промисловість	10,8	9,8	13,6	-1,0	2,8	90,8	126,0
- обробна промисловість	36,0	40,4	44,8	4,4	8,8	112,3	124,5
- виробництво електроенергії, газу та води	2,8	3,7	4,7	0,9	1,9	132,2	167,9
Будівництво	11,6	13,6	15,1	3,5	3,5	117,3	130,2
Оптова та роздрібна торгівля, торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту	9,7	11,8	16,3	2,1	6,6	121,6	168,0
Готелі та ресторани	1,2	0,9	1,2	-0,3	-	75,0	100,0
Транспорт і зв'язок	8,2	8,6	11,7	0,4	3,5	104,9	142,7
Фінансова діяльність	2,2	2,4	3,6	0,2	1,4	109,1	163,6
Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам	8,5	9,4	12,6	0,9	4,1	110,6	148,2
Державне управління	8,7	11,9	14,2	3,2	5,5	136,8	163,3
Освіта	4,5	5,0	4,6	0,5	0,1	11,1	102,2
Охорона здоров'я та соціальна допомога	7,5	8,0	9,5	0,5	2,0	106,7	126,7
Колективні, громадські та особисті послуги	5,0	5,7	5,0	0,7	-	114,0	100,0
Роки	2003	2004	2005	-	-	-	-
II. Всього випущено студентів	855,0	747,8	958,8	-76,4	-		
Відношення випущених студентів до потреб в працівниках	6,9	5,4	5,8	1,5	0,4	78,0	84,1
Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників, тис.	275,6	283,4	286,6	7,8	11,0	102,9	104,0
Випущено студентів вищими навчальними закладами I-II рівнів акредитації (за денною формою навчання)	162,8	148,2	169,2	-14,6	6,4	91,1	103,9
Випущено студентів вищими навчальними закладами III-VI рівнів акредитації (за денною формою навчання)	416,6	316,2	503,0	-72,3	100,4	75,9	120,8

Таблиця 3

Попит на робочу силу та її розподіл за видами економічної діяльності у
Волинській області (на 1 січня, 2005 років; осіб)

Зміст	Потреба у працівниках в т.ч.				Із загальної кількості жінки
	Всього	Робочі місця	Посади службовців	Без освіти	
I. Всього	2061	1217	609	235	479
Сільське господарство мисливство та лісове господарство	274	159	31	84	17
Рибне господарство	-	-	-	-	-
Промисловість	37	21	16	-	-
- добувна промисловість	37	21	16	-	-
- обробна промисловість	-	-	-	-	-
Виробництво і розподілення електроенергії, газу та води	19	15	4	-	1
Будівництво	188	156	21	11	6
Оптова та роздрібна торгівля, торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту	424	306	80	38	216
Готелі та ресторани	54	47	2	5	28
Транспорт і зв'язок	135	111	20	4	10
Фінансова діяльність	46	-	46	-	10
Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам	121	54	41	26	24
Державне управління	181	33	141	8	24
Освіта	60	17	31	12	27
Охорона здоров'я та соціальна допомога	154	30	117	7	25
Колективні, громадські та особисті послуги	74	34	31	9	14
Випущено студентів по закінченню освітнього закладу					
Роки	1995	2002	2003	2004	2005
Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць		1100	1600	1700	2061
II. Всього випущено студентів	12064	17017	10200	15864	15618
У % до потреб в працівниках		1547,0	637,5	933,2	757,8
Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників, осіб	6564	8117	8000	8864	8618
Випущено студентів вищими навчальними закладами I-II рівнів акредитації (за денною формою навчання)	3500	3300	3400	3500	3200
вищих навчальних закладах III-VI рівнів акредитації	2000	5600	6800	3500**	3800**
Абітурієнти					

** - Випущено фахівців, без студентів, які продовжують навчатися з метою здобуття високого освітньо-кваліфікаційного рівня.

Аналіз розподілу студентів ВНЗ за групами спеціальностей підготовки в Україні і зокрема на Волині, говорить про значний дисбаланс його співвідношення з галузевою і регіональною потребою (табл. 3, 4).

Таблиця 4

Розподіл студентів ВНЗ Волинської області за групами спеціальностей (тис. осіб)

Зміст	Роки						
	1995/ 1996	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006
Кількість студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації	10,4*	10,7*	11,6*	12,3*	12,1*	11,9*	11,0*
За групами спеціальностей в т.ч. - робочі професії	-	0,3	0,3	0,3	0,2	-	-
- освіта	1,7	1,3	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6
- культура і мистецтво	1,0	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6	0,7
- гуманітарні науки	-	0,0	0,1	0,1	-	-	-
- економіка, комерція та підприємництво	2,1	2,8	3,0	3,0	2,9	3,0	2,4
- право	-	-	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
- природні науки	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1
- математика та інформатика	-	-	0,0	0,0	-	-	-
- інженерія	2,4	2,5	2,6	2,8	2,8	2,8	2,4
- медицина	1,2	1,5	1,7	1,8	1,9	1,7	1,9
- сільське господарство, лісництво	1,8	1,6	1,7	1,7	1,7	1,8	1,7
Кількість студентів вищих навчальних закладів III- IV рівнів акредитації	11,5	18,1	18,9	19,1	21,0	20,5	23,8
За групами спеціальностей в	-	-	0,5	0,5	0,5	-	-

т.ч - робочі професії							
- освіта	2,2	2,5	2,4	2,3	2,5	2,6	3,0
- культура і мистецтво	0,2	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,9
- гуманітарні науки	2,7	3,1	3,1	3,1	3,3	3,2	3,4
- економіка, комерція та підприємництво	1,0	3,6	3,9	3,9	4,6	4,7	5,9
- право	0,3	1,2	1,3	1,3	1,3	1,1	1,0
- природні науки	1,3	2,2	2,2	2,3	2,5	2,5	2,7
- математика та інформатика	0,5	0,9	0,9	1,0	1,1	0,8	0,8
- інженерія	2,8	2,8	2,8	2,9	3,3	3,7	4,9

* - Без врахування філіалів ВНЗ.

Реформування економічної сфери, впровадження ринкових відносин в Україні спричинили: швидке зростання сектору фінансових послуг (банки, інвестиційні й пенсійні фонди, брокерські організації і т.п.); розвиток дрібних приватних підприємств, основою професійної діяльності яких є економічні знання, що стало причиною високого попиту на економічну освіту. Наслідком цього зростання попиту на підготовку фахівців за певною спеціальністю зумовило ВНЗ готувати кадри саме даного спрямування. Галузі, які здійснювали підготовку в традиційних для них галузях знань, почали навчання студентів за спеціальностями, на який був підвищений попит. Так за 2005/2006 н. р. по Волинській області чисельність студентів за економічним спрямуванням у вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації складала 114,3% від кількості студентів 1995/1996 н. р., за цей же період чисельність студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації зросла у 5,9 разів.

Це спричинило перенасичення ринку праці спеціалістами економічного спрямування, при цьому діяльність усієї сукупності економічних вищих навчальних закладів і факультетів призвела до потенційного звуження ринку освіти.

З цього приводу Оболенська Т.Є відмітила, що глибока економічна криза в Україні дозволила зберегти попит в освіті лише на правові та економіко-управлінські знання, навички, які можна використати «тут і тепер». Такий обмежений попит провокується швидкими змінами всієї загальнополітичної і соціальної ситуації, хоча у більш довгостроковому плані саме швидкість змін вимагає фундаментальних знань, умінь самостійно орієнтуватися в ситуації, робити висновки, приймати рішення. Втім, справа не тільки у платоспроможності, а в тому, що за своїм змістом, тобто як потреба, попит на освіту в Україні по суті не сформований, потреби в освіті не усвідомлені [2, с.46].

Значно більший випуск спеціалістів окремих фахових спрямувань ніж потребує того ринок праці обумовлюється відсутністю державного контролю щодо планування обсягів підготовки спеціалістів, відсутністю методики розрахунку потреби галузей економіки у висококваліфікованих кадрах як на регіональному так і державних рівнях.

Важливим соціально-економічним чинником, що суттєво впливатиме в подальшому на діяльність вищого навчального закладу, на наш погляд, є частка працевлаштованих випускників вищих навчальних закладів. Ґрунтовне вивчення цих проблем є необхідною засадою розробки ефективного механізму управлінської діяльності вищого навчального закладу в умовах переходу економіки України до ринкових відносин.

В усьому світі держава активно підтримує, фінансує освіту, забезпечує їй пільгові умови функціонування. Особливо це притаманно країнам, що здійснили чи здійснюють різкий стрибок у розвитку.

Фінансування вищої освіти вимагає залучення як державних, так і приватних коштів, причому державне фінансування вищої освіти природно зберігає свою важливість. Обсяг державного фінансування сфери освіти залежить від специфіки законодавчого, соціально-економічного стану кожної країни, від встановленої моделі національної освітньої системи. Бюджетні видатки на розвиток освіти в Україні показано в таблиці 5.

Бюджетні видатки на розвиток освіти в Україні, млн. грн.

Зміст	Роки					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Видатки на освіту, млн. грн.	4719,5	7085,5	9557,1	12269,0	14977,7	18319,7
у відсотках: до попереднього року	-	150,1	134,9	128,4	122,1	122,4
до 1999 р.	-	150,1	202,5	260,0	317,5	388,2
до ВВП	3,6	4,2	4,7	5,5	5,6	5,4

Виділення коштів державою на утримання й розвиток вищих закладів освіти позитивно впливає на розвиток національної освіти. Першочерговим замовником на підготовку студентів тривалий час залишається держава. У період переходу до ринкових умов господарювання з'явилися учбові заклади, що функціонують на платній основі, надають платні послуги, що дає змогу поглибити знання студентів з різних галузей, збільшити обсяг вкладень у сферу освіти, розширити межі надання та урізноманітнити форми їх виконання.

Висновки

Із проведеного літературного пошуку необхідно відзначити наступне:

1. Попри зменшення кількості найманих працівників в промисловості, наявності збиткових підприємств за період, який аналізується, кількість навчальних закладів та чисельність студентів в них зросла, відповідно і потреба в отриманні освітніх послуг зросла.

2. Потреба споживачів отримати освітню послугу набагато більша, ніж існуючий попит на цих спеціалістів в різних галузях економіки.

3. Ринкові відносини, швидке зростанням в економіці сектору фінансових послуг, ріст дрібних приватних підприємств, що потребують економічної освіти зумовили високий попит в споживачів на вищу економічну освіту та призвело до швидких темпів росту кількості ВНЗ, чисельності спеціалістів, підготовленими цими закладами.

4. Ріст потреб населення в послугах освіти пояснюється також і збільшенням доходів громадян, які задовольняють дані потреби через навчання за контрактом.

5. Відсутність державного контролю в плануванні обсягів підготовки спеціалістів, відсутність методики розрахунку потреб галузей економіки у висококваліфікованих кадрах як на регіональному так і державних рівнях спричинили «перенасичення» на ринку праці спеціалістів окремих фахових спрямувань.

6. Фінансування вищої освіти вимагає залучення як державних, так і приватних коштів.

7. Соціальне середовище суттєво впливає на формування потреб населення в освітніх послугах, а розвиток економіки країни зумовлює збільшення попиту на ці послуги.

Використана література

1. Огоренко В. М. Державне регулювання ринку вищих навчальних закладів. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління. Київ, 2005.

2. Оболенська Т.Є. Маркетинг у сфері освітніх послуг. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Спеціальність 08.06.02 - Підприємництво, менеджмент та маркетинг. К., 2002.

3. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент: Пер. с англ. – СПб.: Питер Ком, 1999.- 896 с.

4. Статистичний щорічник України за 2004 рік. За ред. Осауленка О.Г.- К: Консультант, 2005.-591 с.

5. Статистичний щорічник Волинської області за 2004 рік. За ред. Осауленка О.Г.- Луцьк, 2005.-558 с.

6. www.ukrstat.gov.ua.